

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2000-2001

19 april 2001

GEDACHTEWISSELING

over het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen
uitgebracht door mevrouw Riet Van Cleuvenbergen**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : mevrouw Patricia Ceysens.

Vaste leden :

mevrouw Sonja Becq, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, mevrouw Ingrid van Kessel ;

mevrouw Patricia Ceysens, mevrouw Claudine De Schepper, de heren Jacques Devolder, Koen Helsen ;

mevrouw Niki De Gryze, mevrouw Marijke Dillen, de heer Felix Strackx ;

de heren Guy Swennen, Jan Van Duppen ;

mevrouw Ria Van Den Heuvel ;

mevrouw Simonne Janssens-Vanoppen.

Plaatsvervangers :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, mevrouw Veerle Heeren, de heren Jan Laurys, Luc Martens ;

de heren Frans De Cock, Freddy Feytons, André Moreau, Cis Schepens ;

de heren Wilfried Aers, Julien Librecht, mevrouw Marleen Van den Eynde ;

de heren Patrick Hostekint, Chokri Mahassine ;

mevrouw Ann De Martelaer ;

mevrouw Margriet Hermans.

INHOUD

Blz.

1. Toelichting bij het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding door mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen	4
2. Bespreking	7
2.1 Algemeen	7
– Continuïteit met het armoedebeleid uit het verleden	7
– Timing	7
– Verhouding tussen de verschillende actieplannen	8
– Middelen voor het armoedebeleid	8
– Lacunes in het actieplan	8
– Bepalen van de doelgroep en meten van de resultaten van het armoedebeleid	4
– Beleidsinstrumenten	9
2.2 Concrete beleidsmaatregelen ter uitvoering van de tien rechten.	10
– Participatie	10
– Maatschappelijke dienstverlening	11
– Gezin	11
– Cultuur	11
– Inkomen	12
– Onderwijs	12
– Werkgelegenheid	12
– Huisvesting	12
– Gezondheidszorg	12

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen hield op 15 maart 2001 een gedachtewisseling over het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding, dat op 23 februari 2001 werd goedgekeurd door de Vlaamse regering.

Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding werd aan de commissieleden overgezonden.

1. Toelichting bij het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding door mevrouw Mieke Vogels, Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen

Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding is ontstaan uit onderhandelingen in de interkabinettenwerkgroep. Ook de administratie was nauw betrokken bij de totstandkoming van het actieplan. Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding werd op 23 februari 2001 goedgekeurd door de Vlaamse regering. Met dit actieplan wil de Vlaamse regering een antwoord bieden op de vraag van verenigingen waar armen het woord nemen, om op korte en lange termijn een aantal doelstellingen en maatregelen ter bestrijding van de armoede uit te werken. Voorts wil de Vlaamse regering hiermee uitvoering geven aan de beslissing die in maart 2000 werd genomen op de Europese Top te Lissabon : de verschillende lidstaten kregen er de opdracht om een nationaal actieplan armoedebestrijding op te stellen.

Het opstellen van een nationaal actieplan armoedebestrijding is in België niet vanzelfsprekend. Armoede is immers niet alleen een inclusief beleidsdomein op Vlaams niveau. Het is ook een beleidsdomein waarbij de verschillende overheden betrokken zijn. De Vlaamse visie op armoede is gebaseerd op zeven uitgangspunten en formuleert tien rechten. De Vlaamse bijdrage aan het nationale actieplan is op deze twee sporen gebaseerd. Het Vlaams actieplan zal einde maart op de Europese Top van Stockholm aan bod komen, als onderdeel van het nationaal actieplan armoedebestrijding.

In het Vlaams actieplan wordt als definitie van armoede de definitie van prof. Vrancken gehanteerd : 'armoede is een netwerk van sociale uitsluitingen, dat zich uitstrekt over meerdere gebieden van het individuele en collectieve bestaan. Het scheidt de armen van de algemeen aanvaarde leefpatronen van de samenleving, zodanig dat een kloof ontstaat die zij niet op eigen kracht kunnen overbruggen.'

Het Vlaams armoedebeleid wil een doelmatig en inclusief armoedebeleid zijn. Een inclusief armoedebeleid is een samenhangend geheel van structurele maatregelen, die op diverse domeinen en verschillende niveaus tot stand komen, vanuit een partnerschap tussen meerdere overheden, doelgroepen en particuliere actoren uit de harde en zachte sectoren.

De zeven te onderscheiden uitgangspunten van een doelmatig en inclusief armoedebeleid zijn :

1. Een beleid op diverse domeinen (multi-aspectualiteit)
2. Een samenhangend, gecoördineerd beleid (integraal)
3. Een structureel beleid
4. Preventie
5. Wetenschappelijk onderbouwd
6. Een partnerschap met de doelgroepen
7. Een partnerschap met particuliere actoren uit harde en zachte sectoren

Het vertrekpunt van een structureel beleid is niet een individueel schuldmodel. Armoede is immers het gevolg van maatschappelijke structuren die zorgen voor de productie en reproductie van armoede en sociale uitsluiting. Bijgevolg is de essentie van het armoedebeleid het ingrijpen op die structuren.

Een armoedebeleid moet wetenschappelijk onderbouwd zijn, omdat armoede en sociale uitsluiting moeilijk te detecteren zijn. In 2001 gaat terzake aandacht naar het actie- en effectenonderzoek inzake integrale jeugdhulpverlening en het beleidsgericht onderzoek inzake schuldoverlast.

Om een doelmatig en inclusief armoedebeleid te kunnen voeren, is het van essentieel belang dat er voldoende financiële middelen, voldoende personeel en knowhow en voldoende administratieve omkadering voorhanden zijn. Totnogtoe werd nog maar eenmaal personeel vrijgesteld, met name voor het steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting dat werd opgericht krachtens het samenwerkingsakkoord van 10 juli 1999 tussen de federale regering, de gemeenschappen en gewesten. Het is nog steeds niet duidelijk of dat steunpunt bruggen zal kunnen slaan tussen de verschillende overheden in ons land.

Ook een langetermijnbenadering is zeer belangrijk. In het verleden werd al te vaak gewerkt met projecten, die na afloop niet konden worden voortgezet.

De zeven uitgangspunten voor een doelmatig en inclusief armoedebeleid worden toegepast op de tien rechten die door de armen zelf werden geformuleerd in het Algemeen Verslag over de Armoede van de Koning Boudewijnstichting (1994). In wat volgt worden per recht een aantal voorbeelden van beleidsprojecten voor 2001 vermeld.

1) Participatie

Armen moeten als ervaringsdeskundigen bij het armoedebeleid worden betrokken. Samen met hen moet men nagaan hoe de toegankelijkheid van de welzijns- en gezondheidsvoorzieningen kan toenemen voor kansarmen. De Vlaamse overheid financiert in dit kader de opleiding tot ervaringsdeskundige in de armoede. De opleiding leidt tot een A2-diploma. Dit betekent dat de ervaringsdeskundigen in een volwaardige loonschaal van een openbaar bestuur kunnen worden ingeschaald.

De Vlaamse overheid erkent en subsidieert ook verenigingen waar armen het woord nemen. Zij worden actief bij de uitbouw van het beleid betrokken. De minister bevoegd voor Jeugd erkent en subsidieert initiatieven die de participatie van jongeren die in armoede leven aan het jeugdwerk vergroten. Er worden ook subsidies toegekend aan jeugdverenigingen voor het organiseren van deeltijdse vorming. Daarnaast komen ook internationale uitwisselingsprojecten met kansarme jongeren in aanmerking voor subsidiëring.

2) Maatschappelijke dienstverlening

In artikel 1 van de OCMW-wet van 8 juli 1976 is bepaald dat maatschappelijke dienstverlening moet leiden tot 'een leven dat beantwoordt aan de menselijke waardigheid'. Mensen die het slachtoffer zijn van sociale ongelijkheid geven het signaal dat maatschappelijke dienstverlening nog te vaak als een gunst wordt beschouwd. Dit gaat gepaard met gevoelens van afhankelijkheid en vernedering. Veranderingen op het vlak van maatschappelijke dienstverlening die bijdraagt tot welzijn, kunnen enkel inhoud krijgen als de achtergestelde burgers beschouwd worden als partners.

Een concrete actie op dit vlak is het recht op een minimumlevering elektriciteit. Dit wordt dankzij het nieuwe elektriciteitsdecreet van 17 juli 2000 (B.S. van 22 september 2000) gegarandeerd. Eerstdaags zal op federaal niveau een akkoord worden afgesloten tot oprichting van een sociaal-energiefonds, dat het moet mogelijk maken om via structu-

rele maatregelen een permanente energievoorziening voor armen te waarborgen.

3) Gezin

Ouder zijn is een recht. Het al dan niet plaatsen van een kind is dan ook een zeer moeilijke vraag. In het kader van de uitbouw van de integrale jeugdhulpverlening wordt hier aandacht aan besteed. Voorts investeert Kind en Gezin in opvoedings- en gezinsondersteuning. Ook de preventieve zorgcentra van Kind en Gezin hebben aandacht voor kansarme gezinnen.

Een ander aandachtspunt is dat de kinderopvang ook voor kansarme kinderen toegankelijk moet zijn. Het debat over de ouderbijdrage voor kinderopvang moet vanuit dit oogpunt worden gevoerd.

4) Rechtsbedeling

Mensen die in armoede leven, staan overwegend negatief tegenover de rechterlijke macht. Ze hebben de indruk dat ze sneller op een negatieve manier in aanraking komen met het gerecht. De toegankelijkheid van de juridische dienstverlening moet voor deze mensen toenemen. Dit betreft echter hoofdzakelijk federale maatregelen. Ook het schuldenkadaster moet vooral op federaal niveau worden gerealiseerd.

Wat de Vlaamse bevoegdheden betreft, worden maatregelen genomen inzake schuldoverlast en integrale jeugdhulpverlening.

5) Cultuur

Het recht op cultuur is niet vanzelfsprekend in het armoedebat. Zelf benadrukken de armen dat het heel belangrijk is om aan het culturele leven te kunnen deelnemen. Cultuur is voor hen geen luxe, maar iets dat alle andere levensdomeinen beïnvloedt. Culturele armoede is voor hen de zwaarste vorm van uitsluiting, omdat cultuur de mens tot een volwaardig lid van de samenleving maakt.

De ongelijke toegang tot de cultuur is een veelbesproken thema. Moet kunst zo worden gemaakt dat ze voor iedereen toegankelijk is, of moet de toegankelijkheid van de kunst worden bevorderd? De Vlaamse regering zal dit jaar 24 sociaal-artistieke projecten steunen. Deze projecten moeten de netwerkvorming stimuleren. De projecten kunnen tot 1 april 2001 bij de minister bevoegd voor Cultuur worden ingediend.

Er wordt ook gestart met experimenten in samenwerking met verenigingen waar armen het woord voeren. Daarmee wordt getracht de financiële drempels voor cultuurparticipatie weg te werken. Ook in de discussienota, geschreven met het oog op de realisatie van een kaderdecreet voor het sociaal-cultureel werk, wordt ruim aandacht besteed aan dit thema. Het ontwerp van decreet zal na het paasreces in de Commissie voor Cultuur, Media en Sport worden besproken.

6) Inkomen

Het bestaansminimum wordt nog steeds beschouwd als een gunst. Op federaal niveau wordt momenteel een verhoging van het bestaansminimum aangekondigd. Het bestaansminimum moet niet langer het recht op overleven garanderen, maar moet ervoor zorgen dat iedereen op een evenwaardige manier kan bestaan.

Voorts is er nood aan maatregelen om financiële uitspattingen tengevolge van kopen op krediet te voorkomen. De federale overheid werkt terzake een actieplan uit. De gemeenschappen worden daarbij betrokken.

De Vlaamse overheid neemt maatregelen inzake schuldbemiddeling. Er werden daartoe 184 OCMW's en 15 centra voor algemeen welzijnswerk erkend. In 2001 wordt in een eerste fase de vorming van de schuldbemiddelaars gefinancierd.

Ook de Vlaamse minister bevoegd voor Landbouw heeft voor 2001 een aantal maatregelen voorgesteld die op de landbouwsector gericht zijn. Als gevolg van de opeenvolgende crisissen is het inkomen van een aantal kleine producenten ernstig bedreigd. De toegankelijkheid tot de bestaande financiële ondersteuning wordt uitgebreid.

7) Onderwijs

Het onderwijs slaagt er nog steeds niet in om alle jongeren de nodige basiskennis en basisvaardigheden aan te leren. Kinderen die in armoede leven, hebben al een achterstand opgelopen voor ze naar school gaan. Vroeger verlieten heel wat kinderen de lagere school zonder te kunnen lezen of schrijven. Op dat vlak werd reeds heel wat vooruitgang geboekt, maar toch werkt het uitsluitingsmechanisme nog steeds. Er gaapt een enorme culturele kloof tussen de wereld van het gezin en die van de school. Kinderden stromen niet door in het middelbaar onderwijs. Toch zijn ze leerplichtig tot 18 jaar. Het spijbelgedrag is enorm groot. De minister be-

voegd voor Onderwijs bereidt een gelijkekansen-decreet voor. Het is de bedoeling om een integraal en inclusief beleid te voeren voor kansarme kinderen.

Ook via het participatiedecreet waaraan de Vlaamse regering thans werkt, zal de inspraak in de onderwijsstructuren meer direct en open zijn. Bijzondere aandacht zal worden besteed aan kansarme leerlingen en ouders. De kloof tussen school en thuis kan enkel worden gedicht als ouders meer worden betrokken bij het schoolbeleid. Ook voor de lerarenopleiding trekt de overheid middelen uit om via het project 'aansluiting en maatschappelijke differentiatie' de in- en uitstroom van kansarme allochtone studenten te vergroten. Ook een grotere sociaal-culturele mix van het lerarenkorps kan bijdragen tot het dichten van de kloof. Voor de studietoelagen voor het hoger onderwijs zal de Vlaamse regering zo snel mogelijk de budgettaire aanpassingen aanbrengen die het Vlaams Parlement heeft voorgesteld. Inzake sociale voorzieningen wordt het verschil tussen hogeschoolstudenten en studenten aan de universiteit verder weggewerkt.

8) Werkgelegenheid

Werk is een belangrijke hefboom voor emancipatie en participatie. De armen zijn afwezig in het economisch centrum van de samenleving. Sommigen zijn tijdelijk, anderen permanent uitgesloten van de economische productie of bekleden een heel marginale positie in het productieproces. Ook op de Europese Top van Lissabon werd werkgelegenheid beschouwd als een hefboom in de strijd tegen sociale uitsluiting.

De Vlaamse minister bevoegd voor Werkgelegenheid heeft een aantal voorstellen uitgewerkt. Alle werkzoekenden moeten toegang krijgen tot de ICT-basisvaardigheden en het internet. Bij de VDAB lopen een aantal projecten. Ook belangrijk zijn het opleidings- en loopbaankrediet en de middelen voor levenslang leren. In het gelijkekansenbeleid worden extra Vesoc-middelen vrijgemaakt voor actieplannen voor migranten, gehandicapten en laaggeschoolden.

9) Huisvesting

Het aantal daklozen in Vlaanderen blijft onverantwoord hoog. De kwaliteit van huurwoningen laat vaak te wensen over. Vele arme individuen en gezinnen komen in het grijs-zwarte circuit van huisjesmelkers terecht. Ze betalen veel te hoge prijzen voor slechte woningen. De toegankelijkheid op de

woningenmarkt wordt verbeterd door de herziening van het huursubsidiestelsel, het nieuw sociale-huurbesluit dat op 1 januari 2001 in werking trad, de uitbouw van huurdersbonden en de verbetering van de werking van sociale huurkantoren.

10) Gezondheidszorg

Wie arm is, loopt meer risico om ziek te worden en sterft sneller. Dat heeft te maken met leven in ongezonde omstandigheden, slechte werkomstandigheden, onregelmatig en ongezond eten, angst voor de toekomst en ongelijke toegankelijkheid tot de gezondheidszorg.

Preventieve gezondheidszorg is van groot belang, maar bereikt de laagste klassen heel moeilijk. De preventieve gezondheidszorg die Kind en Gezin aanreikt, is dan ook erg belangrijk. Kind en Gezin slaagt erin 87 percent van de jonge kinderen te bereiken. De uitbreiding van de gratis vaccinatiekorf is een troef. De Vlaamse overheid blijft inspanningen leveren om de groeiende groep nieuwe vreemdelingen te bereiken.

Ook de preventieve borstkankerscreening die op 15 juni 2001 van start gaat, is belangrijk. Het moet een voorbeeldproject worden. Samen met de LOGO's moet de overheid nagaan hoe de vrouwen uit de laagste sociale klassen kunnen bij preventieve gezondheidsacties kunnen worden betrokken.

2. Bespreking

2.1 Algemeen

- Continuïteit met het armoedebeloid uit het verleden

De heer Felix Strackx betreurt dat de minister in het actieplan nergens verwijst naar het vele en degelijke werk dat tijdens de vorige legislatuur werd verricht door de Commissie ad hoc Armoede en sociale uitsluiting. Hij heeft de indruk dat de minister het warm water opnieuw wil uitvinden.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen betreurt eveneens dat in het actieplan niet wordt verwezen naar het themadebat over armoede en sociale uitsluiting dat op 19 februari 1998 werd gehouden in plenaire vergadering, en naar de motie van aanbeveling die naar aanleiding van dat debat werd goedgekeurd. Ze vindt dat ook naar deze parlementaire stukken moet worden verwezen.

De minister antwoordt dat er wel degelijk wordt voortgebouwd op het werk dat door het Vlaams Parlement is verricht. Zo wordt in het luik over het onderwijs verwezen naar de werkzaamheden van de voorbije jaren. Misschien was het inderdaad wel beter geweest om uitdrukkelijker vermeldingen van de parlementaire stukken op te nemen in de bibliografie. Ook de tien rechten waarop het Vlaams armoedebeloid is gebaseerd, zijn niet nieuw. Ze vinden hun oorsprong in het Algemeen Verslag over de Armoede van de Koning Boudevijnstichting, dat dateert uit de vorige legislatuur. Vroeger werd er wel meer gepraat over structuren en algemene beleidsopties. Nu is getracht om vanuit de tien rechten een aantal concrete actiestappen te formuleren. Dat werd trouwens ook gevraagd op de Europese Top in maart 2000 te Lissabon.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel stelt dat de minister terecht de tien rechten uit het Algemeen Verslag over de Armoede in het actieplan overneemt, maar wil weten hoe afdwingbaar die rechten zijn. Is het opportuun ze als recht te formuleren als ze niet afdwingbaar zijn? De minister antwoordt dat het niet gaat over juridisch afdwingbare, maar over maatschappelijke rechten. Het Algemeen Verslag over de Armoede werd opgesteld samen met verenigingen waar armen het woord nemen. Mevrouw Ria Van Den Heuvel repliceert dat de armen die het verslag mee hebben opgesteld, de tien rechten wel degelijk als afdwingbare rechten beschouwen. Mevrouw Marijke Dillen is het met de minister eens dat deze rechten in de praktijk zeer moeilijk juridisch afdwingbaar zijn, ook al is iedereen ervan overtuigd dat het om afdwingbare rechten zou moeten gaan.

- Timing

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen vraagt of het niet de bedoeling was dat het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding reeds in december 2000 tijdens de Europese top te Nice zou worden goedgekeurd. Is de vertraging te wijten aan België? Hoe zit het met de andere landen?

De minister antwoordt dat op de Europese top te Lissabon in maart 2000 werd vooropgesteld dat er in december 2000 op de Europese Top te Nice een eerste rapportering zou plaats vinden over de doelstellingen inzake de bestrijding van sociale uitsluiting. De Top van Nice was echter geen succes. Armoede kwam niet echt ter sprake. Mevrouw Veerle De Beuckeleer, kabinetsmedewerker, verduidelijkt namens de minister dat deze algemene doelstellingen in Nice ook zijn geformuleerd. Oorspronkelijk

was het de bedoeling dat men in Nice ook al met nationale actieplannen voor de dag zou komen, maar dit is uitgesteld tot juni 2001. België voert in de tweede helft van 2001 het voorzitterschap van de Europese Unie, en wil het goede voorbeeld geven door zijn nationaal actieplan sneller af te ronden. Er werd getracht om de krachtlijnen al in december te formuleren zodat die mee in overweging konden worden genomen tijdens het debat over de algemene doelstellingen in Nice. Deze krachtlijnen hebben vorm gekregen in het definitieve actieplan voor Vlaanderen, dat vandaag ter bespreking voorligt. Het Vlaamse actieplan wordt geïncorporeerd in het nationale actieplan, waaraan nog wordt gewerkt. De minister vervolgt dat de andere landen op dit ogenblik veel minder ver staan, zowel wat betreft het formuleren van de meetbare indicatoren als wat betreft hun nationaal actieplan.

– Verhouding tussen de verschillende actieplannen

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen stelt dat ze de titel van hoofdstuk 2.3 'in overeenstemming met het federale beleid' liever zou vervangen zien door de titel 'in samenwerking met het federale beleid'. Een Vlaams armoedebeleid dat vorm krijgt in overeenstemming met het federale beleid wijst volgens haar op een waardenhiërarchie, terwijl in Lissabon uitdrukkelijk een bottom-updocument werd gevraagd. Er mag geen hiërarchie bestaan tussen het federale actieplan en het Vlaamse actieplan. Spreker pleit ook voor een duidelijk onderscheid tussen het federaal actieplan en het nationaal actieplan. Bij de totstandkoming van het nationaal actieplan is voor alle overheden een taak weggelegd. Het nationale actieplan mag geen maatregelen bevatten die tegen het Vlaamse armoedebeleid ingaan. Het nationale actieplan moet aansluiten bij het Vlaamse persoonsgebonden armoedebeleid, en dat vooral ondersteunen.

De minister antwoordt dat de verhouding tussen de plannen zeer sterk wordt bewaakt. Voor de Vlaamse regering is dit zeer belangrijk.

– Middelen voor het armoedebeleid

Het verheugt mevrouw Ria Van Den Heuvel dat er eindelijk een overzichtsnota van het armoedebeleid werd opgesteld. Men zou deze oefening nog verder kunnen doorvoeren door de verschillende bedragen die in de begrotingen zijn ingeschreven, te vermelden. Dan zou duidelijk worden welk armoedebeleid de Vlaamse overheid voert. Voorts vraagt spreker welke intenties voor 2001 effectief

werden ingeschreven in de begroting. Dit plan werd immers eind 2000 afgerond, terwijl de begroting 2001 al in augustus 2000 werd opgemaakt.

De minister antwoordt dat er werd gewerkt in interkabinettenwerkgroepen. Aan alle ministers werd gevraagd om de middelen in hun begroting voor kansarmoedebestrijding mee te delen. Op een bepaald ogenblik werd een poging gedaan om dat in cijfers uit te drukken. Dat was niet gemakkelijk. Het was ook niet wenselijk, want dit impliceert dat de oefening de controle van de inspectie van Financiën en de begrotingscontrole moet doorstaan. Men heeft bijgevolg afgezien van dit idee. Er werden wel cijfers toegevoegd die een idee geven van de orde van grootte van de maatregelen.

– Lacunes in het actieplan

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen mist de link met de gemeenten en OCMW's. Een armoedebeleid is vooral een lokaal beleid. Het Sociaal Impulsfonds werd juist opgericht als een instrument om armoede te bestrijden, maar het ontbreekt in dit actieplan. Ook mevrouw Ria Van Den Heuvel vindt de link met het stedenbeleid en het Sociaal Impulsfonds niet duidelijk genoeg. Dit moet verder worden ontwikkeld. In de voortgangsrapporten kan deze link duidelijker geïntegreerd worden. Mevrouw Patricia Ceysens sluit zich bij vorige sprekers aan.

De minister antwoordt dat de relatie met het Sociaal Impulsfonds en de lokale besturen bewust werd vermeden, omdat daarover nog geen duidelijkheid bestaat binnen de Vlaamse regering. Momenteel wordt het Sociaal Impulsfonds als instrument voor kansarmoedebestrijding en stedelijk beleid geëvalueerd. De politieke discussie daarover moet nog plaatsvinden. Bovendien was het de bedoeling de Vlaamse maatregelen in het kader van de besluiten van Lissabon te formuleren. Men mag daarbij niet in de plaats van de lokale besturen treden.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen mist de inbreng van een aantal Vlaamse ministers. Ze herinnert zich dat minister Vogels in augustus 2000 in een persbericht meedeelde dat ze aan alle Vlaamse ministers de opdracht had gegeven om een hoofdstuk over armoede te schrijven. Naast de inbreng van de minister bevoegd voor Binnenlandse Zaken voor wat betreft het Sociaal Impulsfonds, mist ze voornamelijk de inbreng van de heer Steve Stevaert, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken en Energie. Nochtans is mobiliteit een heel belangrijk instrument voor armoedebestrijding.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen betreurt ook dat bijvoorbeeld plattelandsarmoede in het actieplan wordt herleid tot armoede bij boeren. Plattelandsarmoede is echter veel ruimer. Het gaat om alle mensen die op het platteland wonen en arm zijn. Plattelandsarmoede is vaak heel slecht zichtbaar en betreft vaak heel kleine entiteiten. Dat is ook voor het Sociaal Impulsfonds een probleem. Anderzijds beklemtoont de spreker dat ook steden en grootsteden een plattelandsbeleid moeten voeren ten aanzien van de omliggende 'dorpen' die bij deze centra horen. Ze mist dit aspect bij het Sociaal Impulsfonds. Het Sociaal Impulsfonds focust steeds op het centrum van de steden, terwijl de omgeving wordt verwaarloosd. Nochtans scoren de parameters van huisvesting en woonkwaliteit vaak het slechtst in de 'dorpen' die bij een stad horen.

De minister antwoordt dat de verschillende ministers werden gevraagd om mee te delen wat ze momenteel doen inzake de bestrijding van kansarmoede. Minister Stevaert heeft zich daarbij vooral gericht op zijn bevoegdheid inzake energie, en mobiliteit wat uit het oog verloren. Volgende maal moet dat beter, ook wat het plattelandsbeleid betreft. Over kansarmoede en de penibele huisvesting op het platteland bestaan er rapporten, onder meer van de Koning Boudewijnstichting. Kansarmoede is inderdaad niet alleen iets van de steden. Op het platteland is er inderdaad heel wat verdoken kansarmoede.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen vindt dat in dit actieplan ook niet voldoende wordt verduidelijkt hoe de Vlaamse overheid de mensen wil ondersteunen die met armoede en armoedeprojecten bezig zijn. Personeelsondersteuning is een Vlaamse opdracht. Voor projecten wordt steeds tijdelijk personeel aangetrokken. Als er bijkomende middelen worden uitgetrokken, moet er telkens nieuw personeel worden aangeworven. Het gaat dan steeds om pas afgestudeerden die zich, weliswaar met veel idealisme, verliezen in de sector. Als ze dan eindelijk een knowhow hebben verworven, veranderen ze van job. Voor dat nieuw personeel zou in een speciale training of opleiding moeten worden voorzien. Dat kan aan de lokale overheden worden overgelaten, mits financiële stimuli.

De minister is het met mevrouw Riet Van Cleuvenbergen eens dat er een zekere vorm van zekerheid nodig is. Men kan niet jaren na elkaar blijven werken met nominatimsubsidiëring. Anderzijds vindt de minister wel dat er op personeelsvlak een evenwicht moet worden gevonden tussen continuïteit en dynamiek. Deze sector is zeer arbeidsintensief. Er is professionalisering en ervaring nodig, maar

het kan niet de bedoeling zijn structuren te creëren waarin mensen hun hele carrière doorbrengen. Een zekere dynamiek is vereist.

- Bepalen van de doelgroep en meten van de resultaten van het armoedebelief

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen wijst erop dat het in de praktijk moeilijk is om de doelgroep 'armen' te bepalen. Hoe meten we of iemand arm is? Minister Landuyt, bevoegd voor Werkgelegenheid, hanteert de methode van de VDAB, die als parameters migranten, laaggeschoolden en langdurig werkzoekenden neemt. Noch deze combinatie, noch elke doelgroep apart dekt echter volledig de groep van armen. Om het beleid te kunnen richten op de doelgroep, moet die zichtbaar worden. Dat is een grote moeilijkheid.

De minister antwoordt dat op de opvolgingscommissie Sociale Zaken in verband met de Top van Lissabon met de federale regering werd afgesproken dat er indicatoren worden opgesteld om de vooruitgang van het nationaal actieplan, waarvan het Vlaamse een onderdeel is, te meten. Het opstellen van de indicatoren is uitbesteed aan het centrum van professor Vranken. Deze maand worden de indicatoren voorgelegd aan de opvolgingscommissie. Het is dus wel degelijk de bedoeling dat de resultaten kunnen worden gemeten.

- Beleidsinstrumenten

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen vraagt of het haalbaar is om elk voor- en najaar een congres te houden. Mevrouw Paricia Ceysens vraagt meer verduidelijking over het congres dat de minister voor het najaar plant.

De minister verduidelijkt dat het najaarscongres niets nieuws is. Het is een heroriënting van de jaarlijkse studiedag in Antwerpen over het Jaarboek 'Armoede en sociale uitsluiting'. Dat jaarboek wordt mee gefinancierd door de Vlaamse regering. De Vlaamse regering heeft gevraagd dat de studiedag wordt omgevormd tot een visiecongres over armoede in België en in Vlaanderen. De regering heeft ook aan het toekennen van middelen de voorwaarde verbonden dat de armen concreet worden betrokken bij het debat. Ook bij de voorstelling van het Jaarboek 2000 mochten armen gratis binnen door bemiddeling van de Vlaamse overheid. Ze kregen toen een hertaalde versie van het jaarboek. Dit najaar wil men nog een stap verder gaan: in workshops zullen armen mee over de con-

clusies debatteren en zeggen hoe zij de beleidsmaatregelen ervaren.

De minister vervolgt dat het voorjaarscongres op 17 mei plaats vindt in Antwerpen. Bedoeling is om op basis van de ontwikkelde indicatoren een analyse te maken voor drie beleidsdomeinen -cultuur en vrijetijdsbesteding, huisvesting en werkgelegenheid- van de effectiviteit van de maatregelen inzake kansarmoedebestrijding. Ook dit zal worden besproken met de verenigingen waar armen het woord voeren. Dit congres is gepland voor het voorjaar, zodat de begroting eventueel nog kan worden bijgestuurd. Nadat beide congressen hebben plaatsgevonden, zal de manier van werken worden geëvalueerd. Vervolgens zal worden beslist of men in de toekomst op dezelfde manier zal te werk gaan.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen vindt de coördinatie van het armoedebeleid zeer belangrijk. Ze vraagt dat het huidige samenwerkingsakkoord met de federale regering van 10 juli 1999 wordt aangepast indien het niet werkbaar is. Ze betreurt dat in dit actieplan deze samenwerking nog niet wordt geëvalueerd. Volgens spreker is een aanpassing van het samenwerkingsakkoord noodzakelijk, aangezien een aantal zaken zijn veranderd met betrekking tot de bevoegde minister, het centrum voor gelijke kansen en het steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting. Spreker hoopt dat in de toekomst samen met alle actoren één nota wordt opgesteld, die dan gezamenlijk kan worden besproken.

De minister antwoordt dat aan de federale minister bevoegd voor Maatschappelijke Integratie, de heer Johan Vande Lanotte, werd gevraagd om duidelijkheid te creëren over het steunpunt. Er moet een nieuw samenwerkingsakkoord worden goedgekeurd vooraleer Vlaanderen nog zal betalen.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen vraagt verduidelijking over de bijsturing van de Vlaamse Interdepartementale Intersectorale Commissie Armoedebestrijding (VICA) die door de minister wordt aangekondigd. De minister antwoordt dat de werking van de VICA moet worden bijgestuurd. De VICA werkt goed, maar er wordt te veel vergaderd. De voor- en najaarsconferenties wil men als plenaire bijeenkomsten verder uitbouwen. Verder moet de VICA een vereniging ad hoc zijn waar armen het woord nemen en worden betrokken bij de beleidsuitvoering, bv. van de integrale jeugdhulpverlening.

2.2 Concrete beleidsmaatregelen ter uitvoering van de tien rechten

– Participatie

Volgens mevrouw Riet Van Cleuvenbergen ontbreekt de inbreng van de kansarmen in dit actieplan. Men had in een nota moeten verduidelijken hoe de armen werden betrokken bij de totstandkoming van dit plan. Het samenwerkingsakkoord dat in 1999 werd afgesloten tussen de federale regering, de gemeenschappen en de gewesten betreffende de bestendiging van het armoedebeleid impliceert een permanente samenwerking met de kansarmen, maar deze samenwerking staat op een veel te laag pitje. De spreker heeft niets tegen een wetenschappelijke aanpak of tegen het samenbrengen van verschillende invalshoeken, maar stelt dat kansarmen zelf een eigen invalshoek hebben, en dat daaraan al te vaak wordt voorbij gegaan.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel vraagt hoe de doelgroepen werden betrokken bij het opstellen van dit actieplan? Ervaringsdeskundigen worden ingeschakeld om het beleid op een aantal domeinen uit te tekenen. Hoe ver staat de decretale ondersteuning van ervaringsdeskundigen en van verenigingen waar armen het woord voeren? Voorts denkt spreker dat het een goed idee zou zijn om het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding te 'hertalen', zodat het toegankelijker wordt voor scholen en doelgroepen.

De minister antwoordt dat er bij de opmaak van het actieplan permanent contact was met de verenigingen waar armen het woord voeren. Ze waren echter geen vragende partij om intensief te worden betrokken. Ze vinden dat er in het verleden genoeg is gepraat, en dat de overheid intussen wel weet wat ze willen. Zij verkiezen dat de overheid voorstellen doet, waarop zij vervolgens kunnen reageren. In dit kader is het misschien een goed idee om het actieplan te hertalen, hoewel de nota niet echt moeilijk geschreven is en armen ook geen domme mensen zijn.

De minister vervolgt dat er momenteel volop wordt gewerkt aan een decretale basis voor het Vlaams armoedebeleid. Bedoeling is om nog dit jaar een ontwerp van decreet bij het Vlaams Parlement in te dienen. Het is evenwel belangrijk dat men de relatie met het opbouwwerk, dat een specifieke opdracht heeft inzake kansarmoede, niet uit het oog verliest. Hetzelfde geldt voor de lokale integratiecentra. Er mag geen nieuwe categoriale sector worden gecreëerd. Er moet worden afgewo-

gen hoe het armoedebelief binnen het Vlaamse welzijnsbeleid wordt ingepast.

– Maatschappelijke dienstverlening

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen vindt maatschappelijke dienstverlening een belangrijk recht. Ze stelt dat minister Vogels terzake een belangrijke rol kan spelen in de welzijns- en gezondheidssector. Maatschappelijke dienstverlening wordt vaak vertaald in het geven van cheques. Gelukkig begint men hier nu wat van af te zien. De stookoliecheques waren helemaal niet zo een goed idee. Ze hebben de OCMW's bergen werk bezorgd, zodat er minder ruimte overbleef voor bv. schuldbemiddeling of budgetbegeleiding. Op deze manier verschuiven de problemen gewoon. Bovendien heeft men veel armen niet bereikt met de cheques, ofwel omdat ze geen stookolie gebruiken, ofwel omdat ze niet voldoende middelen hadden voor een minimumaankoop van 2.000 liter. Bovendien wachten sommige mensen nog steeds op de terugbetaling van hun premie.

De minister antwoordt dat stookolie een federale bevoegdheid is. De OCMW's kunnen premies toekennen voor het aankopen van brandstof. Dit is inderdaad een vrij ingewikkelde aangelegenheid voor de maatschappelijk werkers.

– Gezin

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen vindt het positief dat er bijkomende plaatsen worden gecreëerd in de particuliere kinderopvang. De particuliere opvang is vaak beter over de gemeente verspreid, en kan zo de mobiliteitsproblemen van kansarme gezinnen deels opvangen. De overheid moet wel nagaan hoe ze voor kansarme gezinnen kan tussenkomen in de kosten voor kinderopvang.

De minister antwoordt dat de inkomensbijdragen in de kinderopvang inderdaad beperkt zijn tot de gesubsidieerde sector. De enige oplossing om op korte termijn iets te doen aan de betaalbaarheid van de privé-opvang is om op basis van het inkomen kinderopvangcheques toe te kennen die zowel in de privé- als in de gesubsidieerde sector kunnen worden ingeruild. Momenteel staat dat niet op stapel, maar het algemene plan inzake kinderopvang wordt geëvalueerd. De evaluatie zal aan de commissie worden bezorgd. Eventueel kan hierover later een debat plaatsvinden.

Mevrouw Sonja Becq merkt op dat cheques de vraag doen rijzen naar kwaliteitsgaranties. Een

ander probleem is dat sommigen wel en anderen geen cheque zullen krijgen.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen vraagt aandacht voor de doelgroep van de jonge gezinnen. Vaak zitten ze net boven de armoedegrens, waardoor ze geen recht hebben op kortingen. De minister antwoordt dat dit soms inderdaad een probleem is.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen vindt het belangrijk dat kansarmen van bij het begin worden betrokken bij de ontwikkeling van de integrale jeugdhulpverlening, ook al kan dat vertraging met zich meebrengen. Hoe worden de armen betrokken?

De minister antwoordt dat bij de ontwikkeling van de integrale jeugdhulpverlening verenigingen van kansarmen betrokken zijn. Ze werden gevraagd om, op basis van het algemene plan, een visietekst te maken. Die wordt momenteel verwerkt in de opdrachten van de pilootregio's. Dit zal strikt wetenschappelijk worden begeleid. Er zal steeds ruggespraak worden gehouden met de verenigingen, om te bekijken of ze voldoende aan bod komen bij de verdere evolutie van de pilootregio's.

– Cultuur

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen gelooft niet dat het ontwerp van decreet op het sociaal-cultureel werk waarover de minister in haar toelichting sprak, reeds na het paasreces zal worden besproken in het Vlaams Parlement, aangezien de Vlaamse regering het pas eind mei zal finaliseren, en het nog voor advies naar de Raad van State moet. Ze betreurt dat de minister zo in dit plan een totaal verkeerd beeld schetst, en zo foute verwachtingen creëert. De minister bevoegd voor Cultuur heeft nu een wetenschappelijk onderzoek uitgeschreven naar het bereik van kansarmen. De spreker stelt dat ze uitkijkt naar de resultaten van dit onderzoek naar de cultuurparticipatie van armen. Dat zal pas in november 2001 klaar zijn. Kan dit ontwerp van decreet dan reeds vroeger worden behandeld in het Vlaams Parlement?

Met betrekking tot de participatie van kansarmen via verenigingen voor kansarmen, wijst mevrouw Riet Van Cleuvenbergen erop dat een studie van professor Elchardus heeft uitgewezen dat ook reguliere verenigingen deze doelgroep bereiken. Als men een inclusief beleid wil voeren, moet men ook deze reguliere verenigingen, bijvoorbeeld sociaal-culturele en sportverenigingen, betrekken en ondersteunen.

De minister antwoordt dat het ontwerp van decreet inzake de sociaal-culturele instellingen inderdaad vertraging heeft opgelopen, maar kansarmoede toch ook wel aan bod komt in de doorsnee vereniging. Ook in het Strategisch Plan Sport worden uitdrukkelijk maatregelen geformuleerd voor het betrekken van kansarmen bij sport. De heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking heeft duidelijk aandacht voor het inclusieve aspect van het armoedebelid. Zo steunt hij 24 sociaal-artistieke projecten. Hij besteedt ook aandacht aan de vorming van jeugdbewegingen voor het omgaan met kansarmen.

– Inkomen

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen vindt dat het recht op inkomen te eng wordt benaderd, bijvoorbeeld waar plattelandsarmoede enkel gaat over het landbouwbeleid.

Mevrouw Marijke Dillen vraagt meer aandacht voor de problematiek van de schuldoverlast. Schulden zijn vaak de belangrijkste oorzaak van armoede. Armen zijn niet altijd in staat om hun budget goed te beheren. Vaak worden ze verleid om overbodige zaken op krediet te kopen. De minister stelt in het actieplan dat ze de leemten in de wetgeving tegen agressieve verkoopspijktijken wil wegwerken, maar is ze hiervoor wel bevoegd? Is dit geen federale aangelegenheid?

De minister antwoordt dat er driemaandelijks een Interministeriële Conferentie voor Maatschappelijke Integratie plaats vindt. Tijdens een van die interministeriële conferenties werd afgesproken om de schuldbestrijding voor te bereiden. De federale minister van Economie, de heer Picqué, kreeg de opdracht om agressieve en subtiële verkoopspijktijken af te remmen; Federaal minister van Financiën, de heer Reynders, moet een positieve-risicocentrale uitbouwen. De minister stelt dat ze niet weet wat de stand van zaken daarvan is. De opvolging van de strijd tegen de schuldenlast is even uitgesteld omdat men de voorbije weken aan de opmaak van het nationaal actieplan ter bestrijding van de armoede, met het oog op de Top van Stockholm, heeft gewerkt. Tot de Vlaamse bevoegdheden behoort vooral de erkenning en de ondersteuning van de diensten voor schuldbemiddeling. In dat verband wordt gewerkt aan vormingspakketten.

– Onderwijs

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen stelt dat het nuttig zou kunnen zijn als ook de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen een inbreng kon doen rond het gelijkekansendecreet dat momenteel ter behandeling voorligt in de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid. Voorts stelt spreker vast dat in bepaalde richtingen van het beroepssecundair en technisch secundair onderwijs er een grote aanwezigheid is van kansarme jongeren, die later afhaken omwille van de hoge studiekosten, b.v. voor de richting haartooi. In het actieplan wordt gepleit voor meer stages. Stages brengen echter nog meer extra kosten met zich mee qua werkkledij en verplaatsingen. Spreker hoopt dat de minister daar in de toekomst meer rekening mee zal houden dan nu het geval is. De minister antwoordt dat ze deze opmerkingen zal voorleggen aan de minister bevoegd voor Onderwijs.

– Werkgelegenheid

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen vraagt dat de Beleidsnota Werkgelegenheid 1999-2004 (*Parl. St. VI. Parl. 1999-2000, nr. 154*) van minister Landuyt wordt nagelezen door de armenverenigingen, omdat de nota te sterk uitgaat van de doelgroep gehandicapten-migranten-laaggeschoolden. Bovendien gaat de nota er ook vanuit dat iedereen bemiddelbaar is en dat iedereen naar het reguliere arbeidscircuit kan doorstromen. Mensen die met armoede te maken hebben, zijn zeker niet altijd bemiddelbaar. Aparte circuits zijn soms echt nodig, zeker wanneer men uit de psychiatrie komt. Een armoedebelid is meer dan het reguliere werkgelegenheidsbeleid. De minister belooft deze opmerkingen voor te leggen aan de minister bevoegd voor Werkgelegenheid.

– Huisvesting

Inzake huisvesting verheugt het mevrouw Riet Van Cleuvenbergen dat de minister wijst op het probleem van de woonkwaliteit. Dit is hoofdzakelijk een opdracht voor de gemeenten. Zij moeten worden aangemoedigd om de kwaliteit van de woningen beter te controleren.

– Gezondheidszorg

Mevrouw Ria Van Den Heuvel vindt dat de minister terecht stelt dat de zorgverzekering een belangrijk systeem is om te voorkomen dat grote kosten

mensen in armoede doen belanden. Het recht op gezondheidszorg moet echter ruimer worden gezien dan het invoeren van een zorgverzekering. Bovendien is men bij de zorgverzekering verplicht gefaseerd te werken naar doel- en leeftijdsgroepen. Dit betekent dat niet iedereen recht heeft op de zorgverzekering. Naast de zorgverzekering moeten ook andere zaken, zoals de toegankelijkheid en allochtonen aan bod komen. Spreker vindt het jammer dat de talrijke projecten die de minister terzake heeft opgezet, niet worden vermeld.

De minister antwoordt dat in het actieplan over meer dan enkel de zorgverzekering wordt gesproken. Op pag. 51 van het actieplan worden een hele reeks maatregelen vermeld inzake preventie, vaccinatie, kindersterfte, gezondheidsgedrag, enz.

De verslaggever,

Riet
VAN CLEUVENBERGEN

De voorzitter,

Patricia
CEYSENS
